

Aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap
Mevrouw dr. M. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Datum: 16 juni 2017
Telefoon: 0703021411
E-mail: eikelenboom@vsnu.nl

Ons kenmerk: VSNU/17109 U
Uw kenmerk:
Bijlage(n): -

Onderwerp: Toelating Master

Geachte minister Bussemaker,

Het is deze zomer exact vier jaar geleden dat de Eerste Kamer instemde met de wet Kwaliteit in Verscheidenheid. Deze wet regelt onder andere dat universiteiten vanaf het collegejaar 2014-2015 bij elke masteropleiding aanvullende toelatingseisen kunnen stellen – naast het beschikken over de juiste vooropleiding. De wetgever beoogde met deze wetwijziging vier doelen te bereiken: (1) profilering van opleidingen, (2) differentiatie in het masteraanbod, (3) de juiste student op de juiste plek en (4) een volwassener bachelor-masterstelsel. De wetgever heeft ook vastgesteld dat de toegankelijkheid van het onderwijs niet in het geding mag komen: alle studenten die in Nederland hun bachelor behalen, moeten hier een masteropleiding kunnen volgen.

Toelatingsbeleid masteropleidingen onder de loep

Anno 2017 laat het toelatingsbeleid van masteropleidingen een gedifferentieerd beeld zien. De vier jaar geleden doorgevoerde 'harde knip' tussen bachelor- en masteropleiding is steeds minder theorie en meer praktijk. Een praktijk die op uiteenlopende manieren wordt vormgegeven: een deel van de universiteiten stelt geen aanvullende toelatingseisen aan de eigen bachelorstudenten (zoals de technische universiteiten), sommige stellen voor bijna alle masteropleidingen aanvullende eisen (zoals de Universiteit Utrecht) en de meeste doen dat voor een beperkt aantal opleidingen. Duidelijk is ook dat de instroom in Nederlandse masteropleidingen blijft groeien en steeds diverser wordt. Nederlandse studenten kiezen vaker voor een master aan een andere universiteit en een groeiend aantal internationale studenten kiest voor een Nederlandse master.

In de afgelopen maanden hebben de universiteiten zowel onderling als met studentenorganisaties, ministerie en Kamerleden gesproken over de toelatingspraktijk van masteropleidingen. Daarbij is gesproken over vragen als:

- Hoe borgen we als universiteiten de toegankelijkheid van de masterfase?
- Heeft de harde knip de beoogde effecten? Kunnen we daar al iets over zeggen?

- Hoe vergroten we de transparantie over het toelatingsbeleid en de achterliggende keuzes?
- Kunnen toelatingsprocedures nog zorgvuldiger worden vormgegeven met het oog op diversiteit van de studentenpopulatie?
- Is het verklaarbaar dat voor studenten afkomstig van de eigen universiteit andere eisen gelden dan voor studenten afkomstig van een andere universiteit?
- Welke selectiecriteria gebruiken we en waarom?

De universiteiten hechten aan een volwassen bachelor-masterstelsel. Onderdeel hiervan is een toegankelijk en gedifferentieerd masteraanbod waarin het mogelijk is om met het stellen van aanvullende toelatingseisen de juiste student op de juiste plek te krijgen. De universiteiten ervaren het zorgvuldig vormgeven van dit stelsel, inclusief het vinden van antwoorden op bovenstaande vragen, als hun collectieve verantwoordelijkheid. In deze brief informeren we u over de aanpak die we voorstaan om dit te realiseren.

Aanpak universiteiten

De universiteiten nemen op korte termijn maatregelen die gericht zijn op het borgen van de toegankelijkheid van de masterfase. Daarbij richt de VSNU een taskforce Toelating master op. Deze taskforce werkt de komende twee jaar, in nauw overleg met studentenorganisaties en ministerie, aan het beantwoorden van de complexe vragen over de huidige toelatingspraktijk.

Borging toegankelijkheid op de korte termijn

De universiteiten staan gezamenlijk voor de toegankelijkheid van de masterfase: elke student met een bachelordiploma van een Nederlandse universiteit moet toegang hebben tot een masteropleiding aan een Nederlandse universiteit. Binnen de VSNU hebben de universiteiten afgesproken dat zij, in ieder geval de komende twee jaar, hierbij de verantwoordelijkheid nemen voor de eigen bachelorstudenten. Dit doen de universiteiten op twee manieren:

1. De komende twee jaar zijn de universiteiten terughoudend met het stellen van aanvullende toelatingseisen bij opleidingen waar nu nog geen aanvullende eisen gelden.
2. De universiteiten nemen de verantwoordelijkheid op zich een passende oplossing te vinden voor eigen bachelorstudenten die toch tussen wal en schip dreigen te vallen. De verantwoordelijkheid om toegelaten te worden bij een master ligt in de eerste plaats bij de student zelf; deze kan zich voor verschillende (selectieve) masters van verschillende universiteiten aanmelden. Mocht een student desondanks tot geen enkele master toegelaten worden, neemt de universiteit waar de student de bachelor heeft afgerond de verantwoordelijkheid op zich om in overleg met de student te zorgen voor instroom in een passende master (binnen de discipline waarin de bachelor is behaald). Iedere universiteit expliciteert nog dit kalenderjaar, in afstemming met de lokale medezeggenschap, hoe invulling wordt gegeven aan dit vangnet.

Werken aan meer grip op een complex vraagstuk

De VSNU richt een taskforce Toelating master op waarin drie universiteitsbestuurders plaats nemen. Gezien de vele vragen en beelden die leven rondom het huidige toelatingsbeleid, gaat deze taskforce werken aan het ontwikkelen van een gedeeld begrippenkader, het expliciteren en transparant maken van gemaakte keuzes, het uitwisselen van kennis en ervaring, en het tot een afgewogen en onderbouwd toekomstbeleid komen ten aanzien van toelating tot de masteropleidingen.

De taskforce geeft hier concreet invulling aan door de komende twee jaar onderstaande drie actielijnen uit te voeren. De VSNU nodigt studentenorganisaties en ministerie uit om plaats te nemen in een programmacommissie. Deze commissie komt elk half jaar bijeen om af te stemmen over de opzet en voortgang van de actielijnen.

Actielijn 1: Transparantie en monitoring op basis van een gezamenlijk begrippenkader

Het ontbreekt op dit moment aan goed zicht op het toelatingsbeleid van masteropleidingen en schakelprogramma's. Dit heeft drie belangrijke redenen:

1. Er is veel discussie over de te gebruiken definities: wanneer is een opleiding selectief, wat is het verschil tussen een selectie criterium en selectiemethode, etc.
2. Mede door verschillende definities is het niet eenvoudig om informatie over het toelatingsbeleid per opleiding, instelling en voor de hele sector inzichtelijk te maken.
3. Het ontbreekt aan gegevens over het aantal (Nederlandse en buitenlandse) studenten dat zich aanmeldt en wordt toegelaten tot masteropleidingen.

Binnen deze actielijn werkt de VSNU in overleg met de betrokken stakeholders (universiteiten, Inspectie, studentenorganisaties, OCW, etc.) aan een gezamenlijk begrippenkader. De universiteiten zullen waar dit nog niet het geval is op basis van dit kader meer transparantie bieden over het gehanteerde toelatingsbeleid: welke criteria worden gesteld, waarom en hoe vindt het toelatingsproces plaats? Een gedeeld begrippenkader maakt het ook mogelijk de landelijke ontwikkeling in het toelatingsbeleid beter te monitoren. Het eindresultaat van deze actielijn is onder andere een publicatie (voorjaar 2018) over het Toelatingsbeleid van Masteropleidingen en schakelprogramma's in het collegejaar 2018-2019.

Actielijn 2: Vergroten van de kennis over effectieve selectie-eisen en -methoden

Een belangrijk doel van het stellen van toelatingseisen is dat de juiste student op de juiste plek terecht komt. Om dit doel te bereiken is kennis over de effectiviteit van toelatingscriteria en selectiemethoden nodig. Dit geldt ook voor kennis over de effecten van toelatingsprocedures op de diversiteit van de studentenpopulatie.

Er is reeds veel kennis beschikbaar; deels op basis van wetenschappelijk onderzoek en deels op basis van de ervaringen die binnen de universiteiten worden opgedaan. De taskforce zorgt ervoor dat deze kennis gebundeld wordt, verspreid wordt onder de universiteiten en gebruikt wordt in de beleidsvorming op instellings- en opleidingsniveau. Indien er kennislacunes zijn, wordt aanvullend wetenschappelijk onderzoek geïnitieerd.

Actielijn 3: Evalueren meerwaarde van afschaffen doorstroommaster voor het stelsel

In het begin van deze brief schetsen we welke doelen de wetgever beoogde te bereiken met het verruimen van de mogelijkheid toelatingseisen te stellen. Nu de discussie op dit moment focust op de gevolgen van selectie voor toegankelijkheid, lijken de oorspronkelijke doelen en de realisatie daarvan uit beeld te raken. Zicht hierop is echter nodig om tot afgewogen en onderbouwd beleid te komen.

De kern van actielijn 3 is derhalve het laten uitvoeren van een brede evaluatie naar de vraag in hoeverre de met de wetwijziging beoogde doelen worden bereikt. Daarbij hoort ook de vraag of er eventuele gewenste of ongewenste neveneffecten zijn en hoe hier mee omgegaan kan worden. Denk hierbij aan effecten op de doorstroom van hbo naar wo, op de diversiteit

van de studentenpopulatie en op de kwaliteit van niet-selectieve masteropleidingen. De VSNU zal deze evaluatie in het voorjaar van 2018 starten, zodat de resultaten van de andere actielijnen hierin meegenomen kunnen worden.

Tot slot

Het realiseren van een volwassen bachelor-masterstelsel met meer differentiatie en profilering is een complexe opgave. De universiteiten zien binnen hun eigen opleidingen en in de gesprekken met u en de studentenorganisaties dat dit gepaard gaat met nieuwe vragen waarop nog geen evidente antwoorden beschikbaar zijn. Met bovenstaande aanpak zullen de universiteiten de komende twee jaar, in overleg met alle betrokkenen, naar deze antwoorden op zoek gaan.

Graag gaan we met u in gesprek over de door ons voorgenomen aanpak en uw mogelijke rol daarin.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and lines, positioned below the text 'Met vriendelijke groet,'.

Dr. K.L.L.M. Dittrich
Voorzitter VSNU